

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

TEZĂ DE ABILITARE

ANALIZA CREIERULUI FINANCIAR: STUDII EMPIRICE LA SCARĂ LARGĂ PRIVIND COMPORTAMENTUL FISCAL, ECHILIBRUL FINANCIAR ȘI PERFORMANȚA

Larissa-Margareta BĂTRÂNCEA

Cluj-Napoca
2022

REZUMATUL TEZEI DE ABILITARE

Teza de abilitare intitulată *Analiza Creierului Financiar: Studii Empirice la Scară Largă privind Comportamentul Fiscal, Echilibrul Financiar și Performanța* rezumă contribuțiile științifice ale candidatei Larissa-Margareta Bătrâncea în domeniul Finanțe după obținerea titlului de doctor. Teza de abilitare este structurată astfel:

- Un sinopsis al realizărilor științifice ale candidatei;
- Partea întâi, cuprinzând studiile empirice la scară largă realizate de către candidată pe parcursul anilor;
- Partea a doua, conținând obiectivele de cercetare și didactice viitoare ale candidatei, prezentate, de asemenea, din perspectiva unor demersuri științifice și proiecte la scară largă.

SINOPSIS AL REALIZĂRILOR ȘTIINȚIFICE ALE CANDIDATEI

Teza de abilitare conține ca preambul un rezumat al realizărilor științifice ale candidatei pe următoarele paliere: 1) educația și pregătirea interdisciplinară continuă; 2) experiența de cercetare și direcțiile de cercetare; 3) experiența didactică națională și internațională; 4) premiile, medaliile și distincțiile aferente activității de cercetare și didactice.

În ceea ce privește parcursul educațional, Larissa Bătrâncea are o pregătire temeinică în domeniile Economie și Matematică. A obținut diploma de licență în Economie și diploma de master în Small business, ambele în calitate de șefă de promoție (media generală 10), diploma de licență în Matematică, diploma de master în Matematică aplicată și titlul de doctor în Economie la Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca (România). Ulterior, candidata a absolvit un program post-doctoral în Economie coordonat de Academia Română (București), cu cea mai mare medie generală (9,99) din totalul celor 134 de cercetători post-doctoranzi de la universități de prestigiu și institute de cercetare din România. Recent, a absolvit masteratul de Neuroștiințe cognitive (învățământ de zi) la University of York, York (Marea Britanie), obținând calificativul „cu merit”.

Larissa Bătrâncea a manifestat un interes constant pentru cele mai noi tendințe în cercetarea științifică interdisciplinară. Astfel, ea a participat la diferite școli de vară, workshop-uri, serii de crash courses și a realizat studii în timpul stagiilor de cercetare pe tematici precum: Comportament fiscal (Universität Wien), Economie comportamentală (National Research University Higher School of Economics Moscow; Swedish University of Agricultural Sciences Uppsala), Economie experimentală (Colorado State University; Humboldt University of Berlin; Pompeu Fabra University; University of Economics Bratislava; University of Brescia), Psihologie economică (Universität Wien), Neuroeconomie (Heidelberg University; University of Amsterdam), Anatomia creierului (University of York), Eye Tracking (University of Copenhagen), Programare în z-Tree (National Research University Higher School of Economics Moscow; University of Bologna),

Statistică (University of York). Aceste experiențe de cercetare au constituit nucleul în jurul căruia s-au dezvoltat direcțiile de cercetare ale candidatei.

De-a lungul anilor, candidata a acumulat o experiență de cercetare considerabilă privind utilizarea metodelor de analiză a creierului financiar din perspectivă *externă* și din perspectivă *internă*, conturându-se astfel trei direcții de cercetare. Prima direcție de cercetare, aparținând perspectivei *externe* de analiză a creierului financiar, cuprinde studii subsumate *Comportamentului fiscal*. Astfel, utilizând date primare colectate prin intermediul experimentelor de laborator și chestionarelor, aceste studii vizează analiza percepțiilor, atitudinilor, opiniilor, nivelului de educație fiscală, comportamentului de (ne)conformare al contribuabililor persoane fizice, persoane juridice și liber-profesioniștilor. A doua direcție de cercetare, aparținând perspectivei *externe* de analiză a creierului financiar, cuprinde studii subsumate *Analizei financiare*. Utilizând date secundare colectate din situațiile financiare și rapoartele anuale ale companiilor, din bazele de date întocmite și finanțate de către organizații internaționale, aceste studii vizează analiza echilibrului financiar pe termen scurt, a echilibrului financiar pe termen lung și a performanței financiare a companiilor din diferite sectoare de activitate. Cea de-a treia direcție de cercetare, aparținând perspectivei *interne* de analiză a creierului financiar, se axează pe utilizarea metodelor specifice Neuroștiințelor cognitive în vederea examinării mecanismelor neuronale și fiziologice ale deciziilor financiare.

Drept rezultat al unei activități intense de cercetare, lista publicațiilor Larisei Bătrâncea include articole științifice, cărți și capitole în cărți în calitate de autor, editor, recenzor de cărți și traducător.

Până în acest moment, candidata a publicat 129 de articole științifice, dintre care 35 de articole în reviste indexate în *Web of Science Core Collection* – Social Sciences Citation Index (SSCI), Science Citation Index Expanded (SCIE) sau Emerging Sources Citation Index (ESCI), după finalizarea doctoratului. Din totalul celor 35 de articole:

- 29 de articole sunt publicate în reviste indexate în *Web of Science Core Collection* – Social Sciences Citation Index (SSCI) sau Science Citation Index Expanded (SCIE), astfel:
  - toate cele 29 de articole sunt publicate în reviste cu un scor absolut de influență (AIS) > 0,15;
  - 9 articole sunt publicate în reviste indexate în *Web of Science Core Collection*, **Core Economics**, iar 20 de articole în reviste indexate în *Web of Science Core Collection*, **Social Science & Science**;
  - 13 articole sunt publicate în reviste care aparțin primei quartile (Q1), 8 articole celei de-a doua quartile (Q2), 7 articole celei de-a treia quartile (Q3) și 1 articol celei de-a patra quartile (Q4), potrivit ierarhiilor oficiale realizate pe baza scorului absolut de influență (AIS) sau a factorului de impact (IF) publicate în anul 2022 de către Ministerul Educației;
- 6 articole sunt publicate în reviste indexate în *Web of Science Core Collection* – Emerging Sources Citation Index (ESCI).

Candidata a publicat 39 de cărți și capitole în cărți în limbile engleză, portugheză și română, dintre care 28 după finalizarea doctoratului. Tematicile acestor publicații sunt: Analiza financiară, Comportamentul fiscal, Economia experimentală, Capitalul intelectual, Evaluarea companiei, Auditul financiar, Teoria jocurilor, Etica în afaceri.

Referitor la impactul cercetării, publicațiile științifice ale candidatei au generat până acum peste 344 de citări în *Web of Science Core Collection* (h-index 13), peste 1.513 citări în Google Scholar (h-index 20) și peste 388 de citări în Scopus (h-index 11). Citările înregistrate în *Web of Science Core Collection* includ numeroase categorii: Economics; Business, Finance; Business; Management; Psychology; Mathematics; Interdisciplinary Social Sciences; Multidisciplinary Sciences; Political Science; Political Administration; Computer Science, Artificial Intelligence; Computer Science, Theory & Methods; Engineering, Industrial; Energy & Fuels; Environmental Sciences; Law. Dintre toate publicațiile candidatei, trei articole sunt menționate ca fiind foarte citate în revistele în care au apărut. Prin urmare, studiul Batrancea et al. (2019) publicat în *Journal of Economic Psychology* este cel mai citat articol al revistei din anul 2019 până în prezent și se numără printre cele mai populare articole ale revistei. Studiul Bătrâncea (2021a) publicat în revista *Mathematics* figurează printre cele mai citate articole din domeniul Matematică publicate în anul 2021. Conform datelor oferite de către *Web of Science Core Collections*, studiul Bătrâncea, Rus, Masca și Morar (2021) publicat în revista *Energies* are un număr de citări „peste media citărilor tuturor publicațiilor din același an”.

În ceea ce privește proiectele de cercetare științifică, Larissa Bătrâncea a fost director sau membru în 37 de proiecte internaționale și naționale, dintre care 36 au fost obținute după finalizarea doctoratului. Aceste proiecte au fost finanțate de către: Banca Mondială; Uniunea Europeană; Consiliul pentru Dezvoltare Științifică și Tehnologică – CNPq, Brasília (Brazilia); Consiliul pentru Dezvoltare Științifică și Tehnologică, Lisabona (Portugalia); Universidade Presbiteriana Mackenzie, São Paulo (Brazilia); Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS); Universitatea Babeș-Bolyai.

Candidata a acumulat o experiență bogată în coordonarea echipelor internaționale de cercetători provenind din medii economice, sociale, politice și culturale extrem de diferite. Per ansamblu, de-a lungul anilor, Larissa Bătrâncea a colaborat în cadrul a numeroase proiecte cu profesioniști și cercetători științifici afiliați la 123 de universități, institute de cercetare și organizații după cum urmează: *Europa* (e.g., Tilburg University, Universităt Wien, London School of Economics and Political Science, Nottingham University, University of Leeds, University of Cologne, University of Trento), *America de Nord* (e.g., Princeton University, University of Michigan, Texas A&M University), *America de Sud* (e.g., Universidade Presbiteriana Mackenzie, Universidad de las Américas Puebla, Universidad Nacional de Colombia – Sede Medellín), *Africa* (e.g., American University in Cairo, University of Cape Town, University of Pretoria), *Asia* (e.g., Bar-Ilan University, Dongguk University – Seoul, Kochi University of Technology), *Australia și Oceania* (e.g., Queensland University of Technology, Victoria University of Wellington). De asemenea, candidata a colaborat cu cercetători de la cinci universități britanice de prestigiu incluse

în Russel Group: London School of Economics and Political Science, University of Exeter, University of Leeds, University of Nottingham, University of York.

În cadrul proiectelor realizate, *studiile empirice la scară largă* au implicat cercetători afiliați la 101 universități, institute și organizații la nivel mondial. Din perspectiva prezentei teze de abilitare, *studiile la scară largă* constituie demersuri științifice definite prin următoarele atribute: 1) includ eșantioane mari, formate din contribuabili persoane fizice și juridice, cercetători, profesioniști din domeniul afacerilor, studenți la nivel licență, masterat sau doctorat, variind de la circa 700 de participanți până la aproape 15.000 de participanți; 2) datele empirice sunt colectate într-o multitudine de țări (e.g., 11, 44) din întreaga lume, în cazul *datelor primare*, și de la 3 la 193 de țări și teritorii, în cazul *datelor secundare*; 3) din perspectiva perioadei de analiză, aceste studii la scară largă sunt atât transversale, cât și longitudinale, cele din urmă întinzându-se pe câteva decenii; 4) studiile presupun coordonarea unor echipe internaționale de cercetare, unele dintre acestea incluzând zeci de cercetători renumiți de la universități de prestigiu, profesioniști cu experiență sau cercetători debutanți, care au contribuit substanțial la dezvoltarea domeniilor Finanțe și Economie.

Printre cele mai relevante studii *la scară largă* se numără:

- Cel mai amplu studiu la nivel mondial privind comportamentul fiscal și testarea modelului pantei alunecoase, organizat în 44 de țări de pe 5 continente și publicat în *Journal of Economic Psychology* în anul 2019 (candidata este primul autor și autor corespondent);
- Cel mai amplu studiu la nivel mondial privind testarea modelului pantei alunecoase pe un eșantion de persoane fizice autorizate din 11 țări de pe 4 continente, publicat în revista *Financial Innovation* în anul 2022 (candidata este primul autor și autor corespondent);
- Un studiu științific privind comportamentul fiscal realizat pe un eșantion de peste 1.000 de liber-profesioniști și studenți, publicat în *Journal of Economic Behavior & Organization* în anul 2022 (candidata este primul autor);
- O carte editată și intitulată „Behavioural Public Finance: Individuals, Society, and the State” (alături de M. Erdoğan și S. Çevik), publicată de *Editura Routledge* în anul 2021, care reunește 48 de cercetători internaționali în calitate de autori și promotori ai cărții (candidata este al doilea editor).

În timpul coordonării studiilor la scară largă, Larissa Bătrâncea s-a specializat în pregătirea documentelor oficiale necesare pentru obținerea acordului din partea comisiilor de etică privind organizarea studiilor științifice cu subiecți umani și colectarea datelor primare într-un context intercultural. În unele țări incluse în studiile la scară largă (i.e., Australia, Brazilia, Canada, Egipt, Irlanda, Pakistan, Africa de Sud, Marea Britanie, Emiratele Arabe Unite, Statele Unite ale Americii), candidata și coautorii provenind din țările respective au inițiat proceduri de obținere a acordului din partea comisiilor universitare de etică pentru demararea colectării datelor empirice. În scopul colectării datelor la American University of Sharjah (Emiratele Arabe Unite), candidata a susținut și promovat examenul National Institutes of Health Office of Extramural Research (NIH) solicitat de către comisia de etică a universității respective. Candidata a fost de asemenea implicată în procesul de obținere a acordului din partea YNiC Research Ethics Committee, University of York,

York (Marea Britanie) pentru organizarea unui experiment cu subiecți umani în domeniul Neuroștiințelor cognitive.

Candidata activează în calitate de editor academic la revista PLOS ONE, editor invitat la revistele *Mathematics* și *Sustainability* și editor al publicațiilor IJOPEC. Larissa Bătrâncea este recenzor academic pentru 45 de publicații de prestigiu, precum: *Journal of Economic Psychology*, *Journal of Economic Behavior & Organization*, *Financial Innovation*, *American Political Science Review*, *PLOS ONE*, *Frontiers in Psychology*, *Journal of International Development*, *BMC Public Health*, *Social Indicators Research*, *Journal of the Knowledge Economy*.

Candidata a avut calitatea de keynote speaker, invited speaker, chair, convenor sau participant în cadrul a peste 100 de evenimente științifice, de la conferințe internaționale, congrese, evenimente de lansare de carte, workshop-uri, webinarii, școli de vară până la seminarii de cercetare, paneluri, serii de crash courses și mese rotunde. Astfel, a susținut prezentări în format fizic sau online în campusuri din numeroase orașe din întreaga lume (e.g., Barcelona, Brescia, Brno, București, Cluj-Napoca, Copenhaga, Fort Collins, Granada, Istanbul, Lahore, Marsilia, Moscova, Puebla, São Paulo, Viena, Uppsala), în limbile engleză, franceză, italiană, portugheză și spaniolă.

Larissa Bătrâncea are o vastă experiență didactică la nivel național și internațional acumulată în calitate de Visiting Professor, Invited Lecturer, trainer și organizator de evenimente științifice dedicate studenților. A primit invitații de a fi Visiting Professor (în afara programelor Erasmus) din partea universităților din America de Nord, America de Sud și Europa. Astfel, a fost Visiting Professor la Universidad de las Américas Puebla, Departamentul de Bănci și Investiții, Puebla (Mexic), în perioada 2021–2022. De asemenea, a fost Visiting Professor la Universidade Presbiteriana Mackenzie, São Paulo (Brazilia), în 2015 și 2017 și la Università degli Studi di Brescia, Brescia (Italia), în perioada 2008–2011. Candidata a fost Invited Lecturer la numeroase școli de vară organizate pentru studenți români, internaționali și profesioniști din domeniul afacerilor de către Università degli Studi di Brescia, Universitatea de Vest din Timișoara, Centrul de Cooperări Internaționale al Universității Babeș-Bolyai, evenimente desfășurate în limbile engleză, română și italiană.

Pentru a-i implica activ pe studenții de la nivel licență, masterat și doctorat în viața academică, pentru a contribui la îmbunătățirea nivelului lor de educație financiară și pentru a dezvolta abilitățile antreprenoriale în rândul actualilor și viitorilor oameni de afaceri, Larissa Bătrâncea a inițiat și coordonat peste 60 de proiecte și evenimente științifice incluzând conferințe internaționale și naționale, workshop-uri, webinarii, lansări de carte, competiții naționale studențești, serii de crash courses, programe de internship, cluburi studențești, interviuri, mese rotunde și proiecte care au facilitat accesul studenților la materiale științifice și cursuri academice. La aceste evenimente au participat în calitate de vorbitori principali cadre didactice de renume la nivel național și internațional, cercetători și oameni de afaceri de elită.

În prima parte a anului 2022, candidata a realizat o serie de cinci interviuri online având drept invitați speciali cercetători renumiți la nivel internațional și profesioniști din domeniul economic și al afacerilor. Aceste interviuri se adresează studenților interesați să-și dezvolte abilitățile

antreprenoriale și de analiză financiară, în vederea administrării cu succes a afacerilor pe o piață globală. Invitații speciali au împărtășit o multitudine de idei din vasta lor experiență privind abilitățile financiare și de management necesare viitorilor antreprenori. Seria interviurilor a inclus următorii invitați:

- **VITO TANZI**, Președinte Onorific al International Institute of Public Finance, München (Germania);
- **JAMES ALM**, Profesor Emerit, Tulane University, New Orleans (SUA), Președinte al US National Tax Association, Washington, DC (SUA);
- **MORRIS ALTMAN**, Decan & Chair Professor of Behavioural and Institutional Economics & Co-Operatives, University of Dundee, School of Business, Dundee (Marea Britanie);
- **SCOTT MOELLER**, Professor in the Practice of Finance, City University of London, Bayes Business School, Londra, Marea Britanie, cu o vastă experiență de management la instituții financiare precum Morgan Stanley (Germania, Japonia, SUA), Deutsche Bank și Booz Allen & Hamilton Management Consultants;
- **DANIEL CORNEL POP**, Chief Executive Officer la Guinea Alumina Corporation, Conakry (Guinea), având o experiență bogată datorită colaborării cu unele dintre cele mai importante companii ale industriei miniere globale precum Rio Tinto, BHP, London Mining, African Minerals și fiind membru al Institution of Engineers Australia, o organizație de prestigiu a profesioniștilor în inginerie la nivel internațional.

Per ansamblu, activitățile didactice și de cercetare i-au adus candidatei un total de 40 de premii, medalii și distincții din partea Toronto International Society of Innovation & Advanced Skills (TISIAS), International Federation of Inventors' Association (IFIA), Comitetului de Organizare al International Conference on Research in Business, Management and Economics (ICRBME), Ministerului Educației din România, Asociației Facultăților de Economie din România (AFER), Alianței Naționale a Organizațiilor Studențești din România (ANOSR), Universității Babeș-Bolyai și Consiliului Studenților din Universitatea Babeș-Bolyai. Din totalul premiilor, medaliei și distincțiilor, 28 au fost obținute după susținerea tezei de doctorat pentru diferite realizări:

- 11 premii și distincții pentru cercetare științifică și publicații științifice în reviste de prestigiu;
- 7 premii și distincții pentru excelență în cercetare și în coordonarea studenților;
- 4 medalii de aur, 1 medalie de argint și 1 medalie de bronz pentru inovare în cercetare;
- 1 premiu pentru cea mai bună prezentare în cadrul conferinței ICRBME 2022 de la Viena;
- 1 premiu pentru încorporarea tehnologiei digitale în procesul didactic și dezvoltarea abilităților antreprenoriale în rândul studenților;
- 1 distincție pentru debut profesoral;
- 1 distincție pentru sprijinirea activă a procesului de internaționalizare a Universității Babeș-Bolyai.

Următoarele paragrafe detaliază structura celor două părți ale tezei de abilitare.

Prima parte a tezei de abilitare, formată din trei capitole, include contribuțiile științifice ale candidatei privind tematici referitoare la percepții, atitudini și comportament fiscal, echilibrul financiar, performanță financiară și decizii financiare.

CAPITOLUL 1: STUDII EMPIRICE INTERCULTURALE LA SCARĂ LARGĂ PRIVIND COMPORTAMENTUL FISCAL

Capitolul 1 abordează studii privind Comportamentul fiscal al contribuabililor, având în vedere rolul pe care îl deține colectarea obligațiilor fiscale în dezvoltarea societății și în îmbunătățirea standardului de viață al cetățenilor. Pornind de la această realitate, Comportamentul fiscal poate fi definit drept modul în care contribuabilii, ale căror percepții și atitudini sunt modelate sub influența unor factori endogeni și exogeni, decid să *acționeze* față de obligațiile fiscale, să *reacționeze* la politicile fiscale și la măsurile autorităților de gestionare a banilor publici și să *interacționeze* cu autoritățile și cetățenii în cadrul acestui ciclu perpetuu.

Prima secțiune a capitolului sintetizează o serie de rezultate empirice obținute pe baza unui model relevant din domeniul comportamentului fiscal, i.e., modelul pantei alunecoase. Acesta este un instrument conceptual care încorporează diferite perspective ale conformării fiscale, de-a lungul a două dimensiuni: încrederea în autorități și puterea autorităților. Potrivit modelului, dimensiunea încrederii în autorități este definită drept percepția contribuabililor potrivit căreia autoritățile fiscale acționează cu bunăvoință și pentru binele comun al cetățenilor. Dimensiunea puterii autorităților este definită drept percepția contribuabililor potrivit căreia autoritățile fiscale au capacitatea de a detecta și sancționa fraudele fiscale. Ideea centrală a acestui model constă în faptul că fiecare dintre aceste două dimensiuni generează un anumit tip de conformare fiscală. Astfel, încrederea în autorități generează *conformarea fiscală voluntară*, iar puterea autorităților generează *conformarea fiscală silită*. Literatura de specialitate identifică numeroase rațiuni pentru care contribuabilii pot decide să se conformeze voluntar sau silit, dar și faptul că astfel de rațiuni sunt parte integrantă a uneia dintre cele două dimensiuni ale modelului pantei alunecoase.

PRIMUL STUDIU

Cel mai amplu studiu la nivel mondial utilizând modelul pantei alunecoase a fost publicat în *Journal of Economic Psychology* și a fost coordonat de către candidată. Studiul a inclus o echipă internațională formată din 59 de coautori de la 62 de universități, institute și organizații din întreaga lume. Cercetarea a inclus un eșantion de 14.509 participanți din 44 de țări de pe 5 continente și a utilizat un chestionar aplicat în 25 de limbi diferite. Țările au fost selectate astfel încât să acopere cel mai larg spectru de caracteristici economice, sociodemografice, politice sau culturale. În ceea ce privește modalitatea de colectare a datelor, studiul a presupus utilizarea tehnicii scenariilor

experimentale, în care nivelurile încrederii în autorități și puterii autorităților au variat între scăzut și ridicat.

Referitor la analiza statistică a datelor, studiul a utilizat modelarea multi-nivel cu efecte fixe și efecte variabile. Rezultatele empirice au confirmat ipotezele modelului pantei alunecoase la nivelul întregului eșantion, precum și impactul esențial al încrederii și puterii asupra conformării fiscale. Pentru majoritatea țărilor din eșantion, conformarea fiscală voluntară a crescut pe fondul încrederii ridicate în autorități și a puterii ridicate a autorităților. În cazul conformării silită, un nivel ridicat al încrederii dublat de un nivel ridicat al puterii au determinat scăderea intențiilor de conformare silită, comparativ cu situația în care doar nivelul ridicat al puterii a fost luat în considerare. Aceeași combinație încredere ridicată – putere ridicată a redus considerabil intențiile de fraudă fiscală. Rezultatele evidențiate prin intermediul analizei multi-nivel sugerează faptul că rațiunile care stau la baza conformării voluntare au o răspândire mai largă la nivel global decât cele care stau la baza conformării silită. Mesajul principal adresat autorităților guvernamentale este faptul că acestea ar trebui să elaboreze strategii de conformare fiscală adaptate la specificul național. Astfel, statele care înregistrează niveluri scăzute de încredere și putere s-ar putea confrunța cu fraudă fiscală la scară largă în situația în care autoritățile nu ar veni în întâmpinarea nevoilor esențiale ale contribuabililor privind protecția socială și echitatea. Statele cu niveluri ridicate de încredere și putere ar trebui să continue implementarea unor politici fiscale eficiente, eficace și mai puțin birocratice, să susțină aplicarea reglementărilor de încurajare a mediului de afaceri și să implice contribuabilii (persoane fizice, juridice, liber-profesioniști) în procesul de adaptare a politicilor fiscale la cerințele societății.

Acest studiu a fost citat în editorialul semnat de Alós-Ferrer and Yechiam (2020), redactori-șefi ai publicației științifice *Journal of Economic Psychology*, cu ocazia aniversării a 40 de ani de existență a revistei. Studiul este cel mai citat articol dintre toate articolele publicate în această revistă începând cu anul 2019 (<https://www.journals.elsevier.com/journal-of-economic-psychology/most-cited-articles>) și este inclus în lista celor mai populare manuscrise publicate în această revistă. Până în prezent, acest articol a înregistrat peste 118 citări în numeroase reviste de prestigiu și categorii *Web of Science Core Collection*. Publicarea acestui articol a fost menționată în newsletter-ul Consorțiului Universitaria (ediția ianuarie 2020) și în *Kemmy Business School Research Bulletin*, University of Limerick, Irlanda (ediția februarie 2020).

AL DOILEA STUDIU

Un studiu la fel de amplu privind testarea modelului pantei alunecoase în rândul persoanelor fizice autorizate, coordonat de candidată, a fost publicat în revista *Financial Innovation*. Această revistă este situată pe primul loc în ierarhia *Web of Science Core Collection* – categoria *Social Sciences, Mathematical Methods* și pe locul 8 în ierarhia *Web of Science Core Collection* – categoria *Business, Finance* în funcție de factorul de impact. Studiul a presupus coordonarea unei echipe internaționale de 19 coautori afiliați la 18 instituții de pe patru continente. Cercetarea științifică a implicat 2.786 de contribuabili liber-profesioniști din 11 țări, fiind cel mai mare studiu privind

modelul pantei alunecoase efectuat pe această categorie de contribuabili din Europa, America de Sud, Africa de Vest și Africa de Est, Asia de Vest. Colectarea datelor a presupus modificarea nivelului încrederii în autorități și puterii autorităților cu ajutorul unui scenariu experimental.

În ceea ce privește analiza statistică a datelor, atitudinile de conformare fiscală ale contribuabililor au fost examinate cu ajutorul analizei de varianță frecventistă și bayesiană. Pe lângă noutatea abordării metodologice de analiză, studiul este important deoarece se axează pe contribuabilii liber-profesioniști care interacționează cu autoritățile fiscale mult mai frecvent comparativ cu persoanele fizice. În plus, această cercetare pune în evidență câteva diferențe privind conformarea fiscală dintre contribuabilii provenind din țări post-comuniste (cinci state din eșantion) și contribuabilii din țări non-post-comuniste (șase state din eșantion). Conform predicțiilor, ipotezele modelului pantei alunecoase au fost confirmate. Totodată, participanții din țările non-post-comuniste au indicat un nivel mai ridicat al intenției de fraudă fiscală și un nivel mai scăzut al intențiilor de conformare fiscală în comparație cu participanții din țările post-comuniste. Din perspectiva acestor rezultate, autoritățile fiscale ar putea decela motivele care stau la baza deciziilor contribuabililor liber-profesioniști de a (nu) achita obligațiile fiscale și ar putea elabora politici corespunzătoare bazate pe constrângere și/sau cooperare. Având o perspectivă clară asupra strategiilor adecvate categoriei contribuabililor liber-profesioniști, autoritățile ar putea economisi resurse financiare și temporale substanțiale pe termen lung.

AL TREILEA STUDIU

Un alt studiu care a testat modelul pantei alunecoase a fost publicat în *Journal of Economic Psychology*. Acesta a utilizat un eșantion de 1.319 participanți din Austria, Ungaria, România și Rusia, patru state europene diferite din punct de vedere economic și cultural. Acesta este cel mai citat studiu dintre publicațiile candidatei, iar până în prezent articolul a acumulat peste 375 de citări în diferite reviste de prestigiu, din categorii diverse aparținând *Web of Science Core Collection*.

Cercetarea a utilizat analiza multivariată a varianței cu sau fără covariate. Prin intermediul tehnicii de scenariu experimental cu variații ale nivelului încrederii în autorități și puterii autorităților, studiul a măsurat atitudinile de conformare fiscală ale participanților și a confirmat ipotezele modelului pantei alunecoase. Astfel, încrederea în autorități și puterea autorităților s-au dovedit a fi factori esențiali în procesul de conformare fiscală. Referitor la țările incluse în eșantion, rezultatele au indicat faptul că participanții din Rusia au înregistrat cel mai scăzut nivel de conformare voluntară, în vreme ce participanții din România au înregistrat cele mai scăzute intenții de fraudă fiscală. Participanții din Austria au raportat cel mai ridicat nivel de conformare silită, iar nivelul lor de conformare voluntară a rămas constant, indiferent de condițiile experimentale. Studiul întărește ideea potrivit căreia autoritățile fiscale trebuie să îmbunătățească percepțiile privind încrederea și puterea în autorități în funcție de specificul fiecărei țări. Per ansamblu, autoritățile sunt chemate să stimuleze încrederea cetățenilor prin intermediul unor sisteme fiscale bazate pe corectitudine și politici care să răspundă cerințelor și exigențelor cetățenilor. În astfel de sisteme,

achitarea voluntară a obligațiilor fiscale ar putea deveni un comportament predominant, iar bugetul public ar beneficia pe termen lung de pe urma conformării prin creșterea gradului de colectare.

AL PATRULEA STUDIU

Al patrulea studiu din sfera modelului pantei alunecoase a fost publicat în *Journal of Economic Behavior and Organization*. A fost realizat pe un eșantion de 422 de contribuabili liber-profesioniști și 599 de studenți din Polonia. Studiul a analizat diferențele de atitudini privind fraudă fiscală dintre liber-profesioniști și studenți în contextul modelului pantei alunecoase, i.e., ca răspuns la modificarea nivelurilor de încredere în autorități și de putere a autorităților.

Analizele statistice efectuate au inclus analiza de varianță (ANOVA) și regresii folosind metoda celor mai mici pătrate (OLS). Rezultatele empirice au evidențiat diferențe în atitudinile față de fraudă fiscală, astfel că studenții au indicat un nivel mai ridicat al intențiilor de neconformare decât participanții liber-profesioniști. În acest context, sporirea puterii autorităților ar crește considerabil nivelul de conformare fiscală în rândul studenților, în vreme ce creșterea încrederii în autorități ar genera un efect similar în rândul liber-profesioniștilor. Pornind de la rezultatele empirice, autoritățile fiscale ar putea elabora strategiile de conformare fiscală în funcție de categoria în care se încadrează contribuabilii (liber-profesioniști vs. studenți). În plus, strategiile de monitorizare a gradului de colectare nu ar trebui să se bazeze exclusiv pe măsuri de constrângere, întrucât astfel de abordări ar putea declanșa așa-numitul „efect de bumerang” al utilizării excesive a puterii (i.e., reacție adversă față de sancțiunile fiscale). Soluția pentru contracararea unui astfel de efect aparține autorităților care pot adopta o viziune pe termen lung axată în principal pe îmbunătățirea percepției încrederii și într-o mai mică măsură pe îmbunătățirea percepției puterii.

AL CINCILEA STUDIU

Studiul publicat în revista *Eastern European Economics* analizează gradul în care educația fiscală poate influența atitudinile de conformare fiscală a 358 de contribuabili români. Cercetarea utilizează o abordare metodologică variată, care include analiza de corespondență, indicii de polaritate, indicii de neutralitate, construirea unui indice al educației fiscale, analiza de moderare. Rezultatele empirice au scos în evidență faptul că participanții dețineau suficiente cunoștințe pentru a face diferența între „impozit”, „taxă” și „contribuție socială obligatorie”, trei concepte esențiale ale sistemului fiscal național. Indicele de educație fiscală a scos la iveală un nivel mediu al cunoștințelor și abilităților fiscale ale participanților, care au obținut scoruri mai scăzute atunci când li s-au adresat întrebări cu privire la impozitarea consumului, venitului și profitului companiilor (în conformitate cu alte studii din literatura de specialitate). Per ansamblu, participanții care au indicat reprezentări sociale neutre referitoare la fiscalitate au înregistrat niveluri mai ridicate ale educației fiscale și ale conformării fiscale voluntare. Rezultatele empirice sugerează faptul că sporirea conformării fiscale voluntare reprezintă o strategie eficientă și eficace pentru autoritățile fiscale preocupate de optimizarea pe termen lung a beneficiilor și costurilor conformării. De altfel, nivelurile ridicate de conformare fiscală voluntară favorizează stabilitatea piețelor financiare care se

pot dezvolta pe fondul atragerii de investitori. Dat fiind faptul că rezultatele studiului indică existența unei legături între educația fiscală și conformarea voluntară, îmbunătățirea educației fiscale ar putea genera numeroase beneficii pentru cetățeni și societate în ansamblul ei.

AL ȘASELEA STUDIU

Primul capitol al tezei abordează de asemenea relația dintre conformarea fiscală și numeroase variabile socio-economice, examinată de către candidată și coautorii săi în cadrul unor articole științifice publicate în reviste de prestigiu. Prin urmare, studiul publicat în revista *Social Indicators Research* a analizat impactul economiei subterane asupra corupției pe un eșantion de 193 de țări și teritorii din întreaga lume. Metodologia de analiză a presupus utilizarea analizei de moderare cu ajutorul metodei de reeșantionare bootstrap (i.e., bias-corrected and accelerated bootstrapping). Potrivit rezultatelor empirice, relația semnificativă dintre economia subterană și corupție a fost una de complementaritate în contextul în care variabile socio-economice precum independența justiției, eficiența serviciilor forțelor de ordine, nivelul dezvoltării umane și libertatea mediului de afaceri au avut rolul de variabile moderator. Prin urmare, analizele au indicat faptul că, în statele și teritoriile cu sisteme juridice independente, cu o aplicare eficientă a legislației privind ordinea publică, cu niveluri ridicate ale dezvoltării umane și medii de afaceri atractive, un nivel scăzut al economiei subterane este dublat de un nivel scăzut al corupției.

VOLUME PUBLICATE SUB EGIDA EDITURILOR ROUTLEDGE ȘI SPRINGER

Primul capitol se încheie prin prezentarea câtorva detalii referitoare la o carte editată și la un capitol în carte, ambele publicate la editurile de prestigiu internațional *Routledge* și *Springer*. Cartea editată și publicată sub egida *Routledge* tratează domeniul Finanțelor publice comportamentale, luând în considerare dimensiunile politice, sociale și comportamentale ale deciziilor economice. Structurată în trei părți, cartea cuprinde: 1) considerații teoretice privind Finanțele publice comportamentale; 2) particularități privind Comportamentul fiscal din perspectivă juridică; 3) opt studii empirice axate pe Comportamentul fiscal în state precum Austria, Germania, Irlanda, Italia, România, Suedia, Turcia, Marea Britanie, Statele Unite ale Americii. Capitolul publicat în cartea apărută la *Editura Springer* propune ideea unui comportament sustenabil de conformare fiscală pentru România și Brazilia, ca viitoare și actuale economii emergente.

CAPITOLUL 2: STUDII EMPIRICE LA SCARĂ LARGĂ PRIVIND ECHILIBRUL FINANCIAR ȘI PERFORMANȚA

Capitolul 2 prezintă rezultatele unor cercetări privind echilibrul financiar și performanța financiară ale unor companii de top din numeroase industrii.

PRIMUL STUDIU

Capitolul debutează cu un studiu publicat în revista *Mathematics*, care a analizat influența presiunii fiscale asupra echilibrului financiar pe un eșantion de 88 de companii din industriile electricității, petrolului și gazelor naturale. Potrivit *Web of Science Core Collection* această cercetare

a fost desemnată drept un „studiu foarte citat” care „a înregistrat suficiente citări pentru a fi inclus între primele 1% din domeniul Matematică pe baza unui prag al celor mai citate articole pentru domeniu și anul publicației”. Companiile au fost selectate pe baza capitalizării bursiere, dată fiind tranzacționarea lor la NYSE. Studiul a examinat relațiile dintre diferiți indicatori financiari în perioada 2005–2020. În acest context, presiunea fiscală a fost estimată cu ajutorul unor indicatori calculați pe baza informațiilor circumscrise impozitării companiilor. Echilibrul financiar al companiilor a fost determinat prin intermediul indicatorilor de lichiditate și solvabilitate financiară. Rezultatele empirice estimate cu ajutorul analizei de panel cu metoda celor mai mici pătrate au arătat faptul că impactul presiunii fiscale asupra echilibrului financiar al companiilor din industriile electricității și petrolului a fost mai puternic decât impactul asupra echilibrului companiilor din industria gazelor naturale. Pornind de la modelele econometrice estimate în acest studiu, managerii vor putea evalua capacitatea companiilor de a-și acoperi datoriile pe termen scurt și lung, precum și de a implementa strategii care protejează activitățile economice împotriva deficitului de lichiditate, provocărilor legate de solvabilitate sau a altor blocaje financiare.

AL DOILEA STUDIU

Al doilea articol publicat în revista *Mathematics* a examinat legătura dintre echilibrul financiar și performanța financiară pe un eșantion de 34 de companii din sectorul serviciilor medicale din Puerto Rico, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii. Companiile au fost selectate pe baza capitalizării bursiere și au fost analizate de-a lungul perioadei 2005–2020. În acest studiu, echilibrul financiar a fost analizat pe baza unor indicatori relevanți de lichiditate și solvabilitate financiară. Metodologia de analiză a presupus utilizarea panelului cu ajutorul metodei celor mai mici pătrate în două etape și a panelului dinamic generalizat de estimare a momentului (GMM). Estimările empirice au confirmat ipotezele de cercetare. Astfel, rata lichidității curente, rata lichidității intermediare și gradul de îndatorare au avut o influență semnificativă asupra performanței financiare. Rezultatele cercetării se adresează oamenilor de afaceri, care trebuie să acționeze prin prisma unei gândiri pe termen lung și a dorinței de a genera o creștere a profitului pe fondul monitorizării lichidității și solvabilității companiilor pe care le manageriază.

AL TREILEA STUDIU

Legătura dintre creșterea economică și diferiți indicatori economici și financiari în contextul unor state care nu sunt membre ale Comitetului de la Basel pentru Supraveghere Bancară (non-BCBS) reprezintă tematica unui articol publicat de către candidată și coautorii săi în revista *Journal of the Knowledge Economy*. Eșantionul a cuprins șapte state non-BCBS din Europa, America de Sud și Asia de Sud-Est (i.e., Bolivia, Cehia, Estonia, Malaezia, Peru, Polonia, Tailanda) care intenționează să implementeze cadrul Acordului Basel și principiile acestuia în economiile naționale. Perioada de analiză considerată a fost 1990–2019, iar variabila dependentă a fost reprezentată de către rata anuală de creștere a Produsului Intern Brut. Cu ajutorul unor modele econometrice bazate pe metoda celor mai mici pătrate (pooled OLS), efecte fixe și efecte variabile,

cercetarea a identificat o legătură semnificativă între ratele de creștere a PIB și raportul dintre capital și activele bancare, precum și o legătură nesemnificativă dintre creșterea economică și inflație.

VOLUM PUBLICAT SUB EGIDA EDITURII ELSEVIER

Al doilea capitol se încheie prin prezentarea câtorva detalii referitoare la un capitol în carte publicat la *Editura Elsevier* care abordează tema capitalului intelectual și impactul economic al managementului resurselor umane asupra performanței companiei, axându-se în special asupra pieței din Brazilia. Ca studiu de caz, s-au analizat investițiile în programe de formare managerială efectuate de către o binecunoscută companie braziliană (Natura Cosméticos), care s-au reflectat în poziția companiei pe piață și în performanța financiară a acesteia. De asemenea, s-a abordat conceptul de capital intelectual din perspectiva înregistrărilor contabile și s-a prezentat un exemplu de calculare a valorii acestuia și de înregistrare ca element al bilanțului companiei.

CAPITOLUL 3: DINSPRE OCHI CĂTRE CREIERUL FINANCIAR: STUDII LA SCARĂ LARGĂ ȘI DE LABORATOR PRIVIND MECANISMELE NEURONALE ȘI FIZIOLOGICE ALE DECIDENȚILOR

Capitolul 3 abordează legătura dintre deciziile financiare și mecanismele neuronale și fiziologice cu ajutorul unor metode de cercetare de avangardă și a unor tehnologii neuroștiințifice (e.g., eye tracking, electroencefalograma, rezonanța magnetică nucleară funcțională, magnetoencefalograma). Capitolul prezintă aspecte relevante izvorâte din interesul constant al candidatei privind cercetarea neuroștiințifică și aplicarea acesteia în domeniul Finanțe. Importanța unor astfel de studii reiese din faptul că ele pot sprijini cercetătorii în demersul lor de a examina și înțelege mai bine ceea ce se întâmplă în creierul uman atunci când se iau decizii financiare. Cel de-al treilea capitol prezintă și rezultatele unui studiu de revizuire sistematică a literaturii elaborat de către candidată în calitate de coautor și publicat în *Journal of Vacation Marketing*. Această cercetare analizează rezultatele empirice a 70 de articole științifice indexate în baze de date internaționale recunoscute și publicate în reviste de prestigiu pe tema utilizării metodei eye tracking în cercetări din industria turismului. În acest context, abordarea metodologică a urmat protocolul PRISMA (engl. „Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses”).

Această analiză a studiilor de eye tracking evidențiază informații relevante cu privire la nivelul de atenție, comportamentul consumatorului, memorie și percepții în strânsă legătură cu variabile demografice precum vârsta, etnia și genul. Per ansamblu, observațiile formulate în urma unei revizuri temeinice a literaturii aduce plusvaloare cercetătorilor axați pe utilizarea metodei eye tracking, precum și companiilor din industria turismului. Pornind de la rezultatele empirice prezentate, companiile își pot îmbunătăți strategiile de marketing și selectarea stimulilor vizuali în scopul creării unor celor mai adecvate imagini promoționale, meniuri, site-uri web, ghiduri sau broșuri, expoziții sau etichete ecologice.

Partea a doua a tezei de abilitare reliefează principalele direcții de cercetare și didactice viitoare din planul de dezvoltare a carierei candidatei. Această secțiune evidențiază obiectivele de cercetare ale candidatei, precum și proiectele care se adresează actualilor și viitorilor studenți la nivel licență, masterat și doctorat. Astfel, pe lângă continuarea studiilor științifice la scară largă din domeniul Finanțe, Larissa Bătrâncea își va continua activitatea de editor academic și recenzor și de membru activ al asociațiilor internaționale și naționale precum Society for the Advancement of Behavioral Economics (SABE), International Association for Research in Economic Psychology (IAREP), Economic Science Association (ESA), Eurasia Business and Economics Society (EBES), Societatea Română de Analiză Economico-Financiară (SRAEF), Asociația Analistilor Financiar-Bancari din România (AAFBR). Prin urmare, ea va continua să promoveze evenimentele și inițiativele acestor asociații. La nivelul activităților didactice curriculare și extracurriculare, candidata va continua să predea cursuri și seminarii documentate, interactive și inovatoare și să organizeze conferințe, workshop-uri, webinarii, școli de vară, competiții studențești, programe de internship, serii de crash courses și mese rotunde de o înaltă ținută academică.

BIBLIOGRAFIE

1. **Batrancea, L.** (2021a). An Econometric Approach regarding the Impact of Fiscal Pressure on Equilibrium: Evidence from Electricity, Gas and Oil Companies Listed on the New York Stock Exchange. *Mathematics*, 9(6), 630.
2. **Batrancea, L.** (2021b). The Influence of Liquidity and Solvency on Performance within the Healthcare Industry: Evidence from Publicly Listed Companies. *Mathematics*, 9(18), 2231.
3. **Batrancea, L.M.**, Kudła, J., Błaszczak, B., & Kopyt, M. (2022). Differences in Tax Evasion Attitudes between Students and Entrepreneurs under the Slippery Slope Framework. *Journal of Economic Behavior and Organization*, 200, 464–482.
4. **Batrancea, L.**, Nichita, A., & Batrancea, I. (2017). Impactos Econômicos da Gestão de Recursos Humanos: O Capital Intelectual. In E. Bernal Arellano & A.M. Roux Valentini Coelho Cesar (Coord.), *Gestão de Pessoas nas Empresas Contemporâneas Brasileiras* (pp. 211–227). Rio de Janeiro: Elsevier.
5. **Batrancea, L.**, Nichita, A., Batrancea, I., & Gaban, L. (2018). The Strength of the Relationship between Shadow Economy and Corruption: Evidence from a Worldwide Country-Sample. *Social Indicators Research*, 138(3), 1119–1143.
6. **Batrancea, L.**, Nichita, A., Batrancea, I., Roux Valentini Coelho Cesar, A.M., & Forte, D. (2018). Sustainable Tax Behavior on Future and Current Emerging Markets: The Case of Romania and Brazil. In K.T. Çalyurt & R. Said (Coord.), *Sustainability and Social Responsibility of Accountability Reporting Systems: A Global Approach* (pp. 141–158). Singapore: Springer.
7. **Batrancea, L.M.**, Nichita, A., De Agostini, R., Batista Narcizo, F., Forte, D., de Paiva Neves Mamede, S., Roux-Cesar, A.M., Nedev, B., Vitek, L., Pántya, J., Salamzadeh, A., Nduka, E.K., Kudła, J., Kopyt, M., Pacheco, L., Maldonado, I., Isaga, N., Benk, S., & Budak, T. (2022). A Self-Employed Taxpayer

Experimental Study on Trust, Power, and Tax Compliance in Eleven Countries. *Financial Innovation*, 8(1), 96.

8. **Batrancea, L.**, Nichita, A., Olsen, J., Kogler, C., Kirchler, E., Hoelzl, E., Weiss, A., Torgler, B., Fooker, J., Fuller, J., Schaffner, M., Banuri, S., Hassanein, M., Alarcón-García, G., Aldemir, C., Apostol, O., Bank Weinberg, D., Batrancea, I., Belianin, A., Bello Gómez, F. de J., Briguglio, M., Dermol, V., Doyle, E., Gcabo, R., Gong, B., Ennya, S., Essel-Anderson, A., Frecknall-Hughes, J., Hasanain, A., Hizen, Y., Huber, O., Kaplanoglou, G., Kudła, J., Lemoine, J.E., Leurcharusmee, S., Matthiasson, T., Mehta, S., Min, S., Naufal, G., Niskanen, M., Nordblom, K., Öztürk, E.B., Pacheco, L., Pántya, J., Rapanos, V., Roland-Lévy, C., Roux-Cesar, A.M., Salamzadeh, A., Savadori, L., Schei, V., Sharma, M., Summers, B., Suriya, K., Tran, Q., Villegas-Palacio, C., Visser, M., Xia, C., Yi, S., & Zukauskas, S. (2019). Trust and Power as Determinants of Tax Compliance across 44 Nations. *Journal of Economic Psychology*, 74, 102191.
9. **Batrancea, L.**, Nichita, A., Startin, C., Chirila, I., Batrancea, I., McGee, R.W., Benk, S., & Budak, T. (2021). Moral Concerns and Personal Beliefs regarding Tax Evasion: Empirical Results from Germany, Romania, Turkey, and the United Kingdom. In M. Erdoğdu, L. Batrancea & S. Çevik (Coord.), *Behavioural Public Finance: Individuals, Society, and the State* (pp. 178–196). Abingdon: Routledge.
10. **Batrancea, L.**, Rathnaswamy, M.K., & Batrancea, I. (2022). A Panel Data Analysis on Determinants of Economic Growth in Seven Non-BCBS countries. *Journal of the Knowledge Economy*, 13, 1651–1665.
11. **Batrancea, L.**, Rus, M.I., Masca, E.S., & Morar, I.D. (2021). Fiscal Pressure as a Trigger of Financial Performance for the Energy Industry: An Empirical Investigation across a 16-Year Period. *Energies*, 14(13), 3769.
12. Erdoğdu, M., **Batrancea, L.**, & Çevik, S. (Coord.) (2021). *Behavioural Public Finance: Individuals, Society, and the State*. Abingdon: Routledge.
13. Kogler, C., **Batrancea, L.**, Nichita, A., Pantya, J., Belianin, A., & Kirchler, E. (2013). Trust and Power as Determinants of Tax Compliance: Testing the Assumptions of the Slippery Slope Framework in Austria, Hungary, Romania and Russia. *Journal of Economic Psychology*, 34, 169–180.
14. Nichita, A., **Batrancea, L.**, Pop, C.M., Batrancea, I., Morar, I.D., Masca, E., Roux-Cesar, A.M., Forte, D., Formigoni, H., & da Silva, A.A. (2019). We Learn Not for School but for Life: Empirical Evidence of the Impact of Tax Literacy on Tax Compliance. *Eastern European Economics*, 57(5), 397–429.
15. Savin, G.-D., Fleşeriu, C., & **Batrancea, L.** (2021). Eye Tracking and Tourism Research: A Systematic Literature Review. *Journal of Vacation Marketing*, 28(3), 285–302.